

Arolwg Tai ac Iaith Gwynedd ac Ynys Môn

Crynodeb gweithredol
a phrif gasgliadau

Gorffennaf 2014

Cynhyrchwyd gan y Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg,
Cyngor Gwynedd

ymchwil@gwynedd.gov.uk

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Cyngor Gwynedd

Stryd y Jêl, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

☎ 01286 679380   ✉ ymchwil@gwynedd.gov.uk

1. Crynodeb Gweithredol

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn wedi ei gynhyrchu ar ran Cyngor Gwynedd, Cyngor Ynys Môn ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri gan y Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Cyngor Gwynedd. Cafwyd cefnogaeth ariannol ychwanegol gan Gomisiynydd y Gymraeg a Llywodraeth Cymru.
- 1.2 Mae'n darparu dadansoddiad o ymatebion i'r 'Arolwg Tai a'r Iaith Gymraeg Gwynedd ac Ynys Môn', a gynhaliwyd rhwng Medi – Tachwedd 2013. Bydd yn rhan o sail dystiolaeth y cyrff uchod ar sefyllfa'r Gymraeg yng Ngwynedd ac ym Môn.
- 1.3 Roedd cwestiynau'r Arolwg yn canolbwyntio ar bedair thema benodol, a'r perthynasau rhyngddynt:
  - Yr eiddo a'r aelwyd;
  - Patrymau mudo;
  - Sgiliau iaith Gymraeg;
  - Defnydd o'r iaith Gymraeg.
- 1.4 Anfonwyd holiadur at gyfanswm o 4,516 o gyfeiriadau – cymysgedd o ganiatadau cynllunio wedi eu cwblhau dros y cyfnod 2007-2011 (gan gynnwys rheini oedd wedi eu dynodi yn dai fforddiadwy), gwerthiannau tai eraill yn ystod 2008-2012 o fewn 10 ward o dan sylw, a 30% o'r tai nad oedd wedi eu gwerthu dros y cyfnod hwnnw yn yr un 10 ward.
- 1.5 Cafwyd 1,559 o ymatebion dilys, sef 34.5% o'r sampl. Roedd 55.3% o'r ymatebion o Wynedd a 44.7% o Fôn; roedd 87.9% o Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn a 12.1% o Ardal Cynllunio Parc Cenedlaethol Eryri.
- 1.6 Adnabuwyd negeseuon allweddol gan gynnwys:
  - 1.6.1 cydberthynas rhwng rhuglder yn y Gymraeg, barn ymatebwyr ar bwysigrwydd yr iaith a'r cyfleoedd i'w defnyddio. Mae'r darlun gofodol yn tueddu i adlewyrchu hyn, er enghraifft wrth gymharu Abersoch, Hiracl, Llanbadrig a Porthyfelin â Llanrug, Cyngar a Chlynnog.
  - 1.6.2 polisi addysg yn cael effaith bositif ar sgiliau ieithyddol plant, ond bod y defnydd o'r iaith yn amrywio y tu allan i sefyllfa addysg.
  - 1.6.3 agwedd cyflogwyr yn gallu bod yn hwb i'r iaith Gymraeg e.e. y sectorau preifat, cyhoeddus a gwirfoddol yn fwy cefnogol i'r iaith yng Ngwynedd nag ym Môn.
  - 1.6.4 cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol yn hwb i'r iaith.
  - 1.6.5 mynediad i dai sydd yn fforddiadwy, o'r math a'r maint cywir, ac o fewn ardal teithio i'r gwaith, yn yrrwr pwysig yn natblygiad defnydd y Gymraeg mewn rhai ardaloedd e.e. Cyngar a Llanrug, ac i raddau, Clynnog.

- 1.6.6 mewnfudo yn gwanhau sefyllfa'r iaith Gymraeg e.e. Abersoch, Llanbadrig ac i raddau Clynnog.
- 1.6.7 difaterwch yn gwanhau sefyllfa'r iaith Gymraeg e.e. Hiracl a Porthyfelin.

2. Casgliadau

2.1 Natur yr ymatebwyr

- Cafwyd 1,559 o ymatebion dilys, sef 34.5% o'r sampl. Roedd 55.3% o'r ymatebion o Wynedd a 44.7% o Fôn; roedd 87.9% o Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn a 12.1% o Ardal Cynllunio Parc Cenedlaethol Eryri.
- Roedd 21.6% o'r ymatebwyr yn byw mewn tai newydd (ar sail data Cynllunio), 2.7% yn byw mewn cartrefi ag amodau tai fforddiadwy, a 14.9% mewn tai wedi'u gwerthu yn y 5 mlynedd diwethaf.
- Roedd dros hanner yr ymatebwyr wedi symud i'w cartref presennol ers 2003, a 22.5% yn brynwyr tro cyntaf.
- Roedd 37.0% o'r ymatebwyr yn byw ar aelwydydd 2 berson, a 26.2% yn byw ar aelwydydd 1 person, ac roedd cyfanswm o 3,404 o bobl yn byw ar yr aelwydydd y cafwyd ymateb ohonynt.
- Roedd 34.3% o'r preswylwyr perthnasol ddim yn gweithio, wedi ymddeol neu mewn addysg llawn amser. Roedd 22.4% yn gweithio yn y sector gyhoeddus, 19.8% yn y sector breifat, ac 1.5% yn y sector wirfoddol.
- Nodwyd bod hunaniaeth genedlaethol 62.1% o'r preswylwyr yn Gymreig, gyda 10.1% pellach yn Gymreig-a-Phrydeinig.

2.2 Tueddiadau cyffredinol

2.2.1 Daliadaeth

- Roedd 43.7% o'r ymatebwyr yn berchen yn gyflawn (heb forgais) ar eu heiddo, a 33.7% yn berchen gyda morgais. Roedd 18.1% yn rhentu, naill ai'n breifat neu gan gymdeithas tai.
- Wrth gymharu daliadaeth flaenorol a phresennol yr ymatebwyr, gwelir awydd i newid i fod yn berchen ar eu heiddo, heb forgais os yw hynny'n bosibl.

2.2.2 Costau

- Doedd 34.4% o'r ymatebwyr ddim yn talu'n fisol am eu tŷ, ond roedd 24.4% yn talu rhwng £251 a £500 mewn morgais neu rent.
- Wrth gymharu costau misol blaenorol a phresennol, gwelir bod y rhai oedd â costau isel yn flaenorol yn dueddol o newid i fod heb gost, y rhai â chostau canolig yn dueddol o aros yr un fath, a'r rhai â chostau uchel gan amlaf yn aros yr un fath neu'n mynd i dalu mwy.

2.2.3 Math eiddo

- Tai/byngalos ar wahân oedd y math mwyaf cyffredin o eiddo (39.2%), gyda thai teras (26.4%) a thai pâr (23.0%) tua'r un mor gyffredin; doedd fflatiau (7.5%) ddim mor gyffredin.
- Y duedd wrth gymharu eiddo blaenorol ac eiddo presennol yr ymatebwyr yw bod pobl naill ai'n aros yn yr un math o eiddo neu'n symud i fath mwy o eiddo.

2.2.4 Mudo (gan gynnwys rhesymau)

- Roedd 70.6% o'r ymatebwyr yn byw o fewn ardal yr astudiaeth yn flaenorol, ac 16.9% wedi symud yma o rywle arall yn y DU. Roedd 5.8% wedi symud i ardal yr astudiaeth o rywle arall yng Nghymru, ac 1.3% o dramor.
- O blith y bobl a symudodd i ardal yr astudiaeth o rywle arall yn y DU neu dramor (N = 284), roedd 11.3% wedi byw ym Môn o'r blaen, 16.2% wedi byw yng Ngwynedd, a 12.0% wedi byw yn rhywle arall yng Nghymru.
- Hoffter o'r ardal (16.9%) yw'r rheswm a nodwyd amlaf dros symud i'r eiddo presennol, gyda'r angen am eiddo mwy (16.2%) a newid mewn statws teuluol (16.0%) hefyd yn rhesymau poblogaidd.

2.2.5 Defnydd

- Cartref parhaol oedd y defnydd ar gyfer 91.0% o'r eiddo, tra oedd 4.9% yn dai gwyliau at ddefnydd personol (roedd 35.5% o'r holl dai gwyliau yn holl ardal yr astudiaeth yn Abersoch).
- Yng ngogledd-orllewin Lloegr yr oedd cartref parhaol 42.3% o'r sawl nad oedd yr eiddo presennol yn gartref parhaol iddynt.

2.2.6 Gallu ieithyddol

- Nodwyd bod 69.8% o holl breswylwyr y tai yn gallu siarad Cymraeg, a 69.6% yn deall Cymraeg llafar; roedd llai yn gallu darllen Cymraeg (60.8%) a llai fyth yn gallu ysgrifennu Cymraeg (56.8%).
- Mae'r ymateb i gwestiynau eraill yn awgrymu bod oddeutu 10% ychwanegol yn gallu siarad, darllen neu ysgrifennu 'ychydig' o Gymraeg – h.y. ychydig frawddegau syml.
- Er bod 57.2% yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl, dim ond 40.8% oedd yn gallu darllen Cymraeg yn dda iawn, a 37.5% oedd yn gallu ysgrifennu Cymraeg yn dda iawn.
- Nodwyd bod y Gymraeg yn bwysig iawn i 60.3% o'r preswylwyr, ac yn eithaf pwysig i 14.8%. Doedd 13.6% ddim yn teimlo'n gryf y naill ffordd na'r llall, ac roedd yr iaith yn eithaf dibwys neu'n hollol ddibwys yng ngolwg 5.9%.

2.2.7 Defnydd o'r Gymraeg (yn y cartref)

- Y cartref oedd y gofod mwyaf cyffredin ar gyfer defnyddio'r Gymraeg, gyda 56.1% o'r holl breswylwyr yn defnyddio'r Gymraeg yno bob dydd.
- Nododd 55.0% mai'r Gymraeg yw'r brif iaith a siaredir yn yr eiddo, tra nododd 52.5% y Saesneg; nododd 31.0% eu bod yn siarad yr iaith arall yn yr eiddo yn ogystal.
- Roedd 89.5% o'r preswylwyr a oedd yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl yn siarad Cymraeg yn y cartref bob dydd.

- Mae'r cymharu gallu ieithyddol plant o wahanol oedran a chefnidir ieithyddol yn awgrymu bod addysg yn allweddol. Lle nad oedd y Gymraeg yn brif iaith y cartref, roedd 0.0% o blant 0-4 oed yn siarad Cymraeg yn rhugl, ond roedd hyn yn codi i 40.2% o blant 5-15 oed. Lle roedd y Gymraeg yn brif iaith y cartref, roedd 51.4% o blant 0-4 oed yn siarad Cymraeg yn rhugl, a 95.0% o blant 5-15 oed. Mae'r patrwm yn debyg ar gyfer darllen ac ysgrifennu hefyd.

2.2.8 Defnydd o'r Gymraeg (gwaith)

- Nodwyd bod 39.2% o'r preswylwyr yn defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith bob dydd.
- Cymraeg neu Gymraeg-yn-bennaf oedd prif iaith gwaith 43.8% o'r preswylwyr, gyda iaith gwaith yn Saesneg neu Saesneg-yn-bennaf i 33.1%, a 22.0% yn gweithio mewn gweithleoedd dwyieithog. Fodd bynnag, roedd ychydig yn llai cyffredin i iaith cyfathrebu mewnol fod yn Gymraeg neu'n ddwyieithog, gyda'r Saesneg yn fwy blaenllaw.
- Roedd 51.5% yn ysgrifennu Cymraeg yn y gwaith naill ai'n rheolaidd neu weithiau.
- Roedd 59.5% o gyflogwyr yn gefnogol i'r defnydd o'r Gymraeg mewn agweddau ffurfiol ac anffurfiol o waith y busnes, ac 18.7% pellach yn gefnogol mewn agweddau anffurfiol yn unig.
- Roedd 87.7% o'r sawl oedd yn ysgrifennu Cymraeg yn y gwaith yn gallu ysgrifennu Cymraeg yn dda iawn, a 58.0% o'r sawl oedd yn gallu ysgrifennu Cymraeg yn dda iawn yn gwneud hynny yn y gwaith. Mae 63.0% o'r sawl sy'n gallu siarad Cymraeg yn rhugl yn siarad Cymraeg yn y gwaith bob dydd.
- Mae pobl sy'n ystyried y Gymraeg yn bwysig iawn lawer yn fwy tueddol nag eraill o fod yn gweithio yn rhywle lle mae'r Gymraeg yn cael ei defnyddio a'i chefnogi.

2.2.9 Defnydd o'r Gymraeg (tu allan i'r cartref a'r gwaith)

- Roedd 51.8% o'r preswylwyr yn defnyddio'r iaith bob dydd i gymdeithasu, a 50.6% yn ei defnyddio bob dydd ar y stryd neu mewn siop/caffi. Roedd y defnydd isaf ar gyfer defnydd ar-lein, gydag 15.7% yn defnyddio'r Gymraeg ar-lein bob dydd.
- Roedd 82.9% o'r sawl oedd yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl yn siarad Cymraeg ar y stryd bob dydd, ynghyd â 28.4% o'r rhai sy'n gallu siarad Cymraeg yn dda; mae 85.1% o'r rhai sy'n gallu siarad Cymraeg yn rhugl, a 26.5% o'r rhai sy'n siarad Cymraeg yn dda, yn defnyddio'r iaith bob dydd i gymdeithasu.
- Mae defnydd o'r Gymraeg ar-lein yn isel ymysg siaradwyr Cymraeg rhugl (26.6% yn defnyddio'r Gymraeg ar-lein bob dydd, 23.1% weithiau), ac yn isel iawn ymysg pawb arall.
- Mae'r defnydd o'r Gymraeg mewn gwahanol weithgareddau cymdeithasol yn amrywio. Nododd 39.1% o'r preswylwyr eu bod yn cymryd rhan mewn hamdden/chwaraeon yn Gymraeg, tra bod y ffigwr yn is ar gyfer hanes/diwylliant/celfyddydau (26.7%) a chrefydd (25.8%). Cymharol ychydig oedd yn cymryd rhan mewn gwleidyddiaeth leol (18.3%) neu glwb ieuencid/henoed (13.0%) yn Gymraeg.
- Mae pobl yn fwy tebygol o gymryd rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol yn Gymraeg po fwyaf rhugl ydynt yn yr iaith.

2.3 Tueddiadau o fewn segmentau

2.3.1 Tai newydd

- Mae'r lefel o brynwyr tro cyntaf sy'n byw mewn tai newydd ychydig yn is na'r cyfartaledd.
- Mae tai newydd yn fwy tueddol na'r cyffredin o fod yn dai ar wahân. Mae llai na'r cyffredin yn berchen arnynt heb forgais, ac mae'r ganran o breswylwyr tai newydd â chostau misol uwch na £375 yn uwch na'r cyffredin.
- Mae canran is na'r cyffredin o dai newydd yn aelwydydd 1 person, a chanran uwch na'r cyffredin yn aelwydydd 3, 4 a 5 person, sy'n awgrymu bod mwy o deuluoedd yn byw mewn tai newydd. Mae canran uwch na'r cyffredin o breswylwyr tai newydd yn gweithio yn y sector breifat, a llai'n gweithio yn y sector gyhoeddus neu ddim yn gweithio. Defnyddir ychydig yn fwy na'r cyffredin o dai newydd fel tai gwyliau.
- Nodwyd hoffter o'r ardal a'r cyfle i adeiladu cartref yn amlach fel rhesymau dros symud i dai newydd nag eiddo'n gyffredinol, ond rhesymau teuluol / angen tŷ mwy yn llai cyffredin.
- Gwelwyd ychydig yn fwy na'r cyffredin o fudo o rywle arall yng Ngwynedd ac o lefydd eraill yn y DU i dai newydd, gyda'r mwyafrif wedi byw yng Ngwynedd, Môn neu ogledd Cymru o'r blaen. Er bod y lefel o breswylwyr tai newydd sydd â gallu yn y Gymraeg yn agos at y cyfartaledd, mae'r Saesneg yn brif iaith mewn ychydig yn fwy o dai newydd na chartrefi'n gyffredinol, ac mae preswylwyr tai newydd ychydig yn fwy tueddol na'r cyffredin o beidio â defnyddio'r Gymraeg byth.

2.3.2 Tai fforddiadwy

- Mae'r lefel o brynwyr tro cyntaf sy'n byw mewn tai fforddiadwy ychydig yn is na'r cyfartaledd.
- Mae lefel uchel o'r tai fforddiadwy'n dai pâr, a mwy na'r cyffredin o'r preswylwyr yn berchen gyda morgais. Lefel isel sydd heb gost fisol, gyda'r mwyafrif â chost ganolig bob mis – mae 51.7% yn talu rhwng £251 a £500.
- Mae lefel eithaf uchel o deuluoedd mwy yn byw mewn tai fforddiadwy, gyda chanran dipyn yn is na'r cyffredin o aelwydydd 1, 2 a 3 person, mwy na'r cyffredin o aelwydydd 4 a 6 person, a lefel gryn dipyn yn uwch o aelwydydd 5 person.
- Roedd canrannau uwch na'r cyffredin o ymatebwyr mewn tai fforddiadwy'n rhentu'n breifat neu fyw gyda ffrindiau / teulu yn flaenorol.
- O ran mudo, roedd lefel uchel o symud o fewn Gwynedd – gyda chanran isel iawn wedi symud i dŷ fforddiadwy o ran arall o'r DU. Wrth edrych ar y rhesymau dros symud, roedd rhesymau swydd / ymddeol a hoffter o'r ardal yn isel; roedd bod yn agos at deulu a ffrindiau, a sefydlu cartref cyntaf, ychydig yn amlycach nag yn y darlun cyffredinol.
- Roedd y tai fforddiadwy bron i gyd yn cael eu defnyddio fel cartref parhaol.
- Roedd y Gymraeg yn brif iaith y cartref mewn mwy na'r cyffredin o achosion, a mwy na'r cyffredin o'r preswylwyr â gallu yn y Gymraeg. Er hyn, roedd ychydig yn llai na'r cyffredin yn defnyddio'r iaith bob dydd yn y cartref, ar y stryd, yn y gwaith ac ar-lein, gyda lefel uwch na'r

cyffredin yn defnyddio'r iaith 'weithiau' dan yr amgylchiadau hyn. Mae defnydd preswylwyr tai fforddiadwy o'r Gymraeg mewn gweithgareddau chwaraeon yn uwch na'r cyffredin, ond mae'n is ar gyfer mathau eraill o weithgarwch cymdeithasol (gyda'r ganran uchel o 'dim ateb' yn awgrymu bod yr ymatebwyr yn llai tueddol o gymryd rhan mewn gweithgareddau hanes, diwylliant, gwleidyddiaeth, crefydd ac ati).

- Nododd lefel uchel fod eu hunaniaeth genedlaethol yn Gymreig.
- Roedd lefel is na'r cyffredin yn gweithio yn y sector gyhoeddus. Er hynny, roedd preswylwyr tai fforddiadwy'n llai tueddol na'r cyffredin o weld defnydd o'r Saesneg yn eu gwaith, a'u cyflogwyr yn fwy tueddol o fod yn llwyr gefnogol i'r iaith.

2.3.3 Gwerthiannau diweddar

- Roedd canran uwch o dai teras ymysg y tai a werthwyd yn y 5 mlynedd diweddar na thai yn gyffredinol, ac roedd llai ohonynt yn fflatiau. Roedd llawer yn llai na'r cyffredin o ymatebwyr mewn tai a werthwyd yn ddiweddar yn berchnogion heb forgais, tipyn yn llai yn berchen gyda morgais, a hanner yr ymatebwyr (lefel uchel iawn) yn rhentu gan gymdeithas tai. Mae'r ganran o ymatebwyr â chostau misol uwch na £375 yn uwch na'r cyffredin.
- Roedd lefel ychydig yn uwch na'r cyffredin o symud o ran arall o'r DU i'r tai hyn.
- Roedd angen eiddo llai yn rheswm mwy cyffredin na'r arfer dros symud i'r tai a werthwyd yn ddiweddar, a chaiff lefel uwch na'r cyffredin eu defnyddio fel tai gwyliau.
- Saesneg yw prif iaith yr aelwyd mewn canran uchel o'r tai hyn, ac mae lefel dipyn yn is na'r cyffredin o'r preswylwyr â gallu yn y Gymraeg. Roedd mwy na'r cyffredin byth yn defnyddio'r Gymraeg, a llai na'r cyffredin yn defnyddio'r Gymraeg mewn gweithgareddau chwaraeon a hanes/diwylliant.
- Nododd llai na'r cyffredin o'r preswylwyr fod eu hunaniaeth genedlaethol yn Gymreig, gyda mwy na'r cyffredin yn Brydeinig.
- Roedd preswylwyr tai a werthwyd yn ddiweddar yn llai tueddol o weld y Gymraeg yn cael ei defnyddio yn y gwaith, a llai o'r cyflogwyr yn llwyr gefnogol i'r Gymraeg.

2.3.4 Brynwyr tro cyntaf

- Roedd 39.1% o brynwyr tro cyntaf yn byw gyda theulu/frindiau yn flaenorol.
- Mae 55.4% o brynwyr tro cyntaf yn berchen ar yr eiddo gyda morgais, a 40.0% yn berchen heb forgais.
- Roedd 28.6% o brynwyr tro cyntaf heb gost fisol, gyda'r costau misol yn dueddol o fod yn isel (cyfanswm o 36.6% â chostau rhwng £1 a £375).

2.3.5 Sector gwaith

- Mae'r defnydd o'r Gymraeg yn fwy cyffredin yn y sector gyhoeddus, gyda Chymraeg neu Gymraeg-yn-bennaf yn brif iaith gwaith mewn 54.3% o achosion yno, o gymharu â 32.5% o achosion yn y sector breifat.

- Mae'r cyflogwr yn llwyr gefnogol i'r Gymraeg mewn 74.6% o achosion yn y sector gyhoeddus, o gymharu â 42.3% o achosion yn y sector breifat.
- Cymraeg neu Gymraeg-yn-bennaf yw prif iaith gwaith 69.1% o'r bobl yn y sector gyhoeddus sy'n gweld y Gymraeg yn bwysig iawn; mae'r un peth yn wir am 50.9% yn y sector breifat.

2.3.6 Gwynedd / Môn

- Mae tai pâr a thai ar wahân yn fwy cyffredin ym Môn, a thai teras yn fwy cyffredin yng Ngwynedd. Mae ychydig yn fwy o berchnogaeth heb forgais ym Môn, gydag ymatebwyr yng Ngwynedd ychydig yn fwy tueddol o fod yn berchen gyda morgais.
- Roedd lefel debyg o brynwyr tro cyntaf yn y ddwy sir, ac mae'r patrwm o ran costau misol hefyd yn debyg.
- Roedd ychydig yn fwy o aelwydydd 1 person ym Môn nag yng Ngwynedd.
- Roedd ymatebwyr yn fwy tebygol o fod wedi symud o rywle arall yng Nghymru neu rywle arall yn y DU i gartrefi yng Ngwynedd, tra bod lefel uwch o symud o fewn y sir ym Môn. Roedd symud o Wynedd i Fôn yn fwy cyffredin na symud o Fôn i Wynedd.
- Roedd y rhesymau dros symud i'r eiddo'n debyg at ei gilydd, ond roedd ychydig yn fwy o'r eiddo'n dai gwyliau yng Ngwynedd nag ym Môn.
- Roedd prif iaith yr eiddo'n fwy tueddol o fod yn Gymraeg yng Ngwynedd nag ym Môn, gyda lefelau gallu yn y Gymraeg ychydig yn uwch yng Ngwynedd nag ym Môn. Roedd mwy o bobl yn defnyddio'r Gymraeg bob dydd yng Ngwynedd yn y cartref, ar y stryd, i gymdeithasu, yn y gwaith ac ar-lein, er bod mwy o breswylwyr Môn yn dweud eu bod yn gwneud hynny weithiau. Roedd mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yng Ngwynedd nag ym Môn ar gyfer pob math o weithgarwch cymdeithasol heblaw clybiau ieuenctid/henoed.
- Nodwyd bod hunaniaeth genedlaethol ychydig yn fwy o breswylwyr Gwynedd na Môn yn Gymreig, gyda rhywfaint yn fwy o breswylwyr Môn yn Gymreig-a-Phrydeinig, Seisnig, a Seisnig-a-Phrydeinig, gyda mwy o bobl Brydeinig yng Ngwynedd.
- Roedd ychydig yn fwy o bobl yn gweithio yn y sector gyhoeddus, a llai yn y sector breifat, ym Môn o gymharu â Gwynedd. Er hynny, roedd defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith yn fwy cyffredin yng Ngwynedd nag ym Môn. Roedd cefnogaeth lwyr i'r iaith rywfaint yn uwch yng Ngwynedd, ond roedd mwy o gefnogaeth iddi yn anffurfiol ym Môn. Roedd mwy o'r bobl sy'n gallu ysgrifennu Cymraeg yn dda iawn yn gwneud hynny yn y gwaith yng Ngwynedd nag ym Môn.
- Ceir awgrym bod y gwaith o gyflwyno'r Gymraeg i blant o gefndiroedd di-Gymraeg yn digwydd yn fwy effeithiol yng Ngwynedd nag ym Môn. Mae'r ganran o blant 0-4 oed mewn cartrefi lle nad yw'r Gymraeg yn brif iaith sy'n gallu siarad Cymraeg yn rhugl yn 0.0% yng Ngwynedd a Môn fel ei gilydd; ar gyfer plant 5-15 oed, mae'r ffigwr yn 28.3% ym Môn ond yn 50.8% yng Ngwynedd.

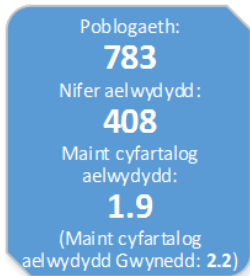
2.3.7 Ardal Cynllunio Parc Cenedlaethol Eryri / Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn

- Mae lefel is na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf yn Ardal Cynllunio PCE.
- Roedd lefel uchel o dai ar wahân yn Ardal Cynllunio PCE o gymharu ag Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, ar draul tai pâ'r a fflatiau. Roedd mwy o rentu preifat yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, ond ar wahân i hynny mae'r patrwm o ran daliadaeth yn debyg. Mae costau misol yn weddol debyg hefyd.
- Mae mwy o aelwydydd 1 a 2 berson yn Ardal Cynllunio PCE.
- Symudodd lefel uwch o ymatebwyr o rannau eraill o ogledd Cymru, Cymru a'r DU i Ardal Cynllunio PCE nag i Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn. O gymharu ag Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, roedd llai o ymatebwyr yn Ardal Cynllunio PCE wedi symud i'w heiddo presennol er mwyn sefydlu cartref cyntaf, a mwy wedi symud yno oherwydd eu bod yn hoffi'r ardal. Roedd defnydd y cartrefi'n weddol debyg rhwng y ddwy ardal.
- Cymraeg oedd prif iaith y cartref yn y rhan fwyaf o achosion yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, gyda'r Saesneg yn fwy cyffredin fel prif iaith yn Ardal Cynllunio PCE, er bod lefel y gallu yn y Gymraeg yn debyg yn y ddwy ardal. Roedd y defnydd o'r iaith yn y cartref ac yn y gwaith yn debyg rhwng y ddwy ardal, ond roedd mwy o ddefnydd ar y stryd ac i gymdeithasu bob dydd yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn. O edrych yn fanylach ar y defnydd cymdeithasol o'r iaith, roedd mwy o ddefnydd o'r iaith mewn gweithgareddau chwaraeon a chlybiau yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, tra bod mwy o ddefnydd ohoni mewn gweithgareddau hanes/diwylliant a chrefydd yn Ardal Cynllunio PCE.
- Roedd mwy wedi nodi bod eu hunaniaeth genedlaethol yn Gymreig yn Ardal Cynllunio PCE nag yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, ond mae mwy wedi nodi eu bod yn Seisnig ac yn Brydeinig yno hefyd.
- Roedd gweithio yn y sector gyhoeddus yn fwy cyffredin yn Ardal Cynllunio PCE nag Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn, tra bod llai o bobl ddim yn gweithio yn Ardal Cynllunio PCE. Roedd ymatebwyr o fewn PCE yn fwy tueddol o ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith ac roedd mwy o gefnogaeth lwyr i'r iaith gan gyflogwyr ymatebwyr o fewn PCE er bod lefel uchel o gefnogaeth i'r iaith mewn agweddau anffurfiol yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn. Roedd mwy o'r bobl sy'n gallu ysgrifennu Cymraeg yn dda iawn yn gwneud hynny yn y gwaith yn Ardal Cynllunio PCE nag yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn.
- Ceir awgrym bod y gwaith o gyflwyno'r Gymraeg i blant o gefndiroedd di-Gymraeg yn digwydd yn fwy effeithiol yn Ardal Cynllunio PCE nag yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn. Mae'r ganran o blant 0-4 oed mewn cartrefi lle nad yw'r Gymraeg yn brif iaith sy'n gallu siarad Cymraeg yn rhugl yn 0.0% yn y ddwy ardal fel ei gilydd; ar gyfer plant 5-15 oed, mae'r ffigur yn 35.7% yn Ardal Cynllunio Gwynedd a Môn ond yn 71.4% yn Ardal Cynllunio PCE.

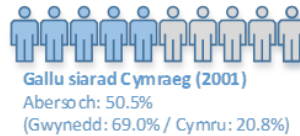
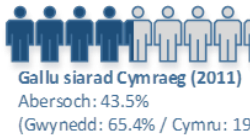
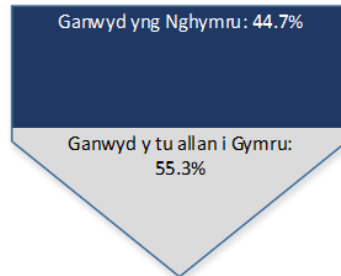
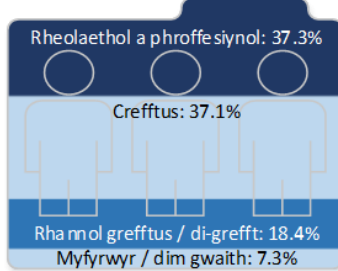
Atodiad 1: Proffiliau ward

Proffil ward Abersoch

Data Cyfrifiad 2011

Dosbarth economaidd-gymdeithasol

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:

£22,759

Canolrif prisiau tai:

£272,500

Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):

12.0

(Cymhareb Gwynedd: 6.1)

Pris tai chwarter isaf:

£239,488

Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):

£68,425

Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):

93.4%

(Canran Gwynedd: 58.1%)

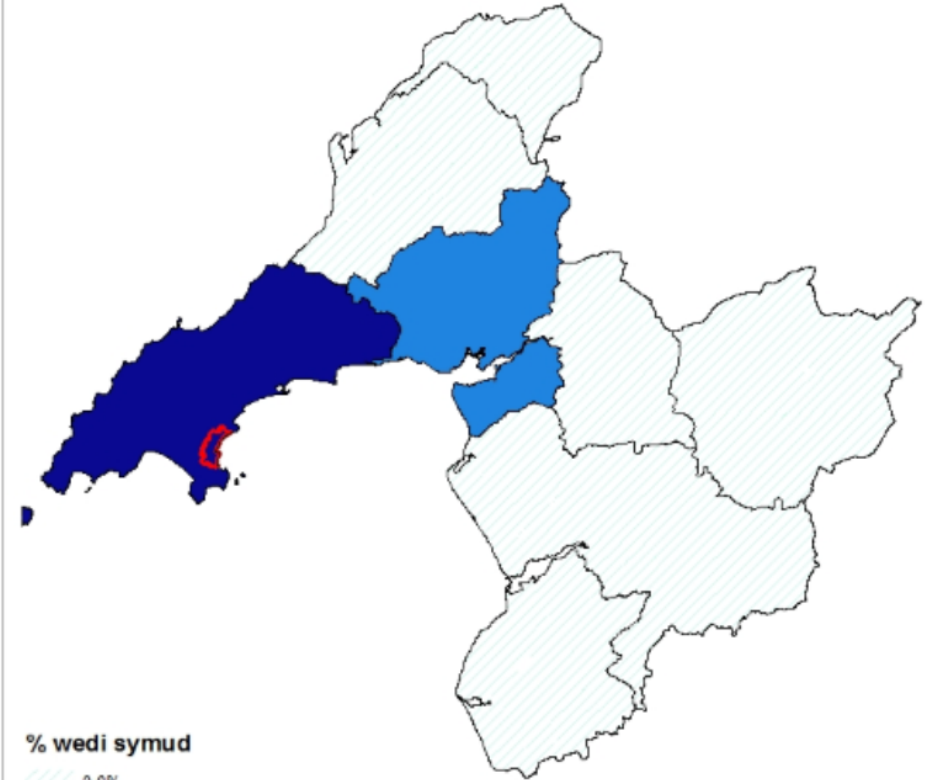

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

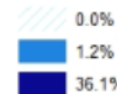
- Canran uchel iawn wedi symud o ran arall o'r DU (42.2%, Gwynedd: 17.7%).
- 4.8% o'r ymatebwyr yn brynwyr tro cyntaf – isel iawn (Gwynedd: 21.7%).
- Lefel uchel o dai gwyliau (32.5%, Gwynedd: 6.3%).
- Canran isel iawn o'r preswylwyr yn gallu siarad (35.2%, Gwynedd: 71.5%), deall, darllen, ysgrifennu Cymraeg.
- Mwy na'r cyffredin wedi nodi bod yr iaith yn hollol ddbwys iddynt (10.1%, Gwynedd: 3.5%).
- Saesneg oedd y brif iaith yn 81.9% o'r tai (Gwynedd: 49.3%), a lefel isel iawn oedd yn defnyddio'r Gymraeg bob dydd mewn unrhyw sefyllfa y tu allan i'r gwaith; dim ond i 12.2% yr oedd Cymraeg yn brif iaith gwaith (Gwynedd: 28.1%).
- Lefel isel a nododd fod eu hunaniaeth genedlaethol yn Gymreig (24.5%, Gwynedd: 64.0%), gyda lefel uchel o bobl Seisnig a Phrydeinig.
- O ran rhesymau dros symud yno, roedd lefel uwch na'r cyffredin o ymddeol (19.3%) a hoffi'r raddal (27.7%) ac is na'r cyffredin o angen eiddo mwy (7.2%), newidiadau teuluol (4.8%) a phrynu tro cyntaf (3.6%).
- Mwy na'r cyffredin o dai ar wahân (49.4%, Gwynedd: 36.9%), a lefel uchel iawn yn berchen heb forgais (60.2%, Gwynedd: 42.6%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Abersoch

Gweddill Cymru - 1.2%
Gweddill y Deyrnas Unedig - 30.1%
Dim ateb - 31.3%

% wedi symud

1:500,000

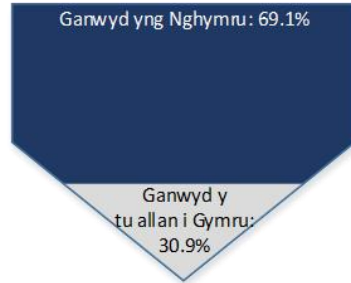
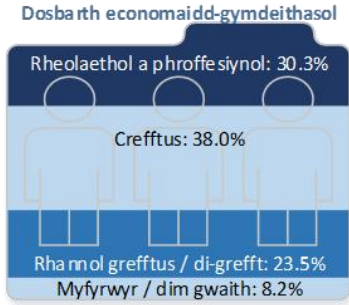

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawffraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Mae'r wybodaeth ar y map yn seiliedig ar gwestiwn a oedd yn gofyn am god post, ac roedd lefel uchel heb ateb.

Proffil ward Clynnog

Data Cyfrifiad 2011

Gallu siarad Cymraeg (2011)
Clynnog: 72.3%
(Gwynedd: 65.4% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
Clynnog: 67.7%
(Gwynedd: 69.0% / Cymru: 20.8%)

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:

£21,198

Canolrif prisiau tai:

£176,000

Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):

8.3

(Cymhareb Gwynedd: 6.1)

Pris tai chwarter isaf:

£78,250

Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):

£22,357

Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):

52.2%

(Canran Gwynedd: 58.1%)

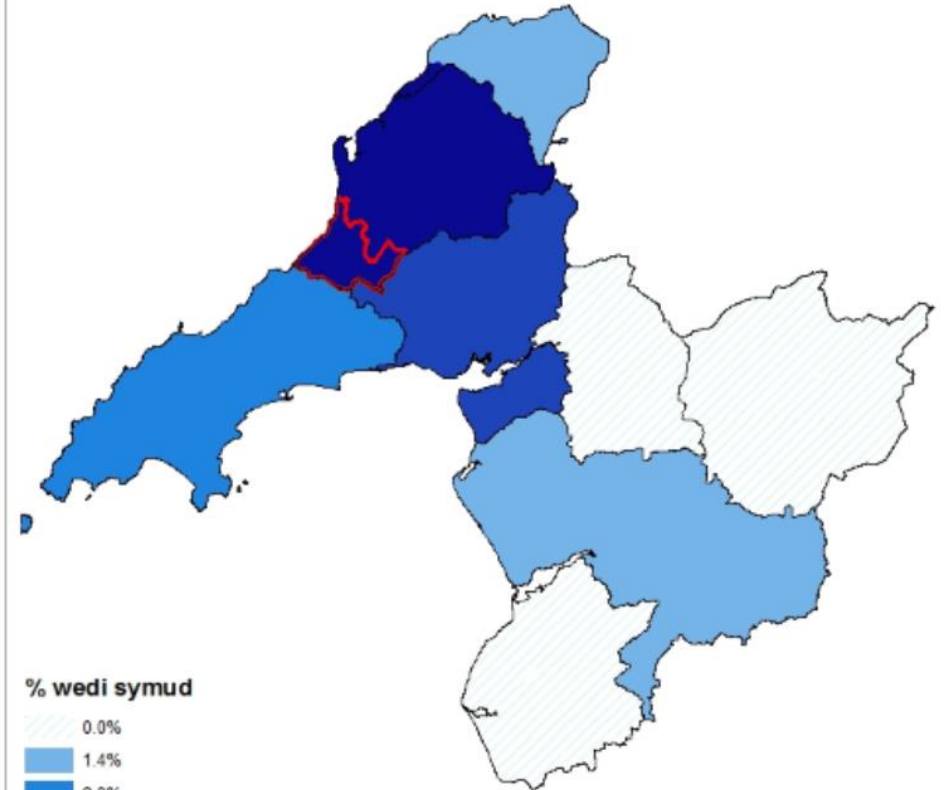

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

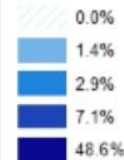
- Lefel uwch na'r cyffredin o fudo o rannau eraill o ogledd Cymru (7.1%, Gwynedd: 4.1%), Cymru (8.6%, Gwynedd: 3.8%) a'r DU (21.4%, Gwynedd: 17.7%).
- Ychydig yn llai na'r cyfartaledd o brynwyr tro cyntaf (15.7%, Gwynedd: 21.7%).
- Y nifer o dai gwyliau'n agos at y cyfartaledd.
- Canran uchel yn gallu siarad (76.5%, Gwynedd: 71.5%), deall, darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Canran uchel yn nodi bod y Gymraeg yn bwysig iawn iddynt (73.8%, Gwynedd: 62.5%).
- Prif iaith y cartref yn Gymraeg mewn canran uchel o achosion (68.6%, Gwynedd: 58.0%); mwy na'r cyffredin yn ei defnyddio bob dydd y tu allan i'r gwaith; Cymraeg oedd prif iaith gwaith i ganran uwch na'r cyfartaledd o breswylwyr (32.3%, Gwynedd: 28.1%).
- Roedd hunaniaeth genedlaethol y preswylwyr yn cyd-fynd â'r patrwm cyffredinol.
- Roedd lefel uwch na'r cyffredin o symud yno oherwydd swydd (18.6%), newid mewn statws teuluol (21.4%) a hoffi'r ardal (25.7%).
- Lefel uchel o dai ar wahân (55.7%, Gwynedd: 36.9%) a pherchnogaeth heb forgais (58.6%, Gwynedd: 42.6%)

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Clynnog

Gweddill Cymru - 8.6%
Gweddill y Deyrnas Unedig - 18.6%
Dim ateb - 11.4%

% wedi symud

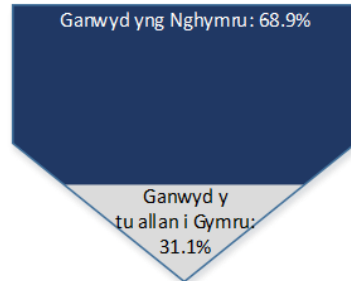
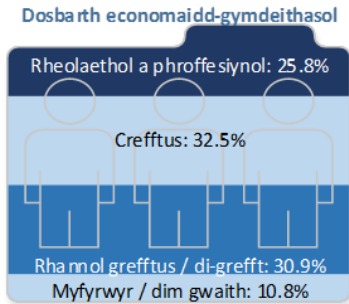
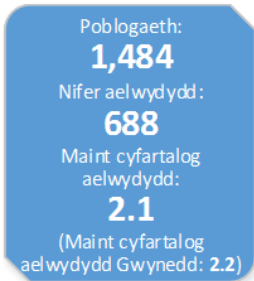
1:500,000

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawffrwynt y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward De Dolgellau

Data Cyfrifiad 2011

Gallu siarad Cymraeg (2011)
De Dolgellau: 67.1%
(Gwynedd: 65.4% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
De Dolgellau: 73.1%
(Gwynedd: 69.0% / Cymru: 20.8%)

Data CACI Paycheck / y Gofrestfira Tir (2012)

Canolrif incwm:

£19,552

Canolrif prisiau tai:

£122,500

Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):

6.3

(Cymhareb Gwynedd: 6.1)

Pris tai chwarter isaf:

£89,500

Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):

£25,571

Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):

60.0%

(Canran Gwynedd: 58.1%)

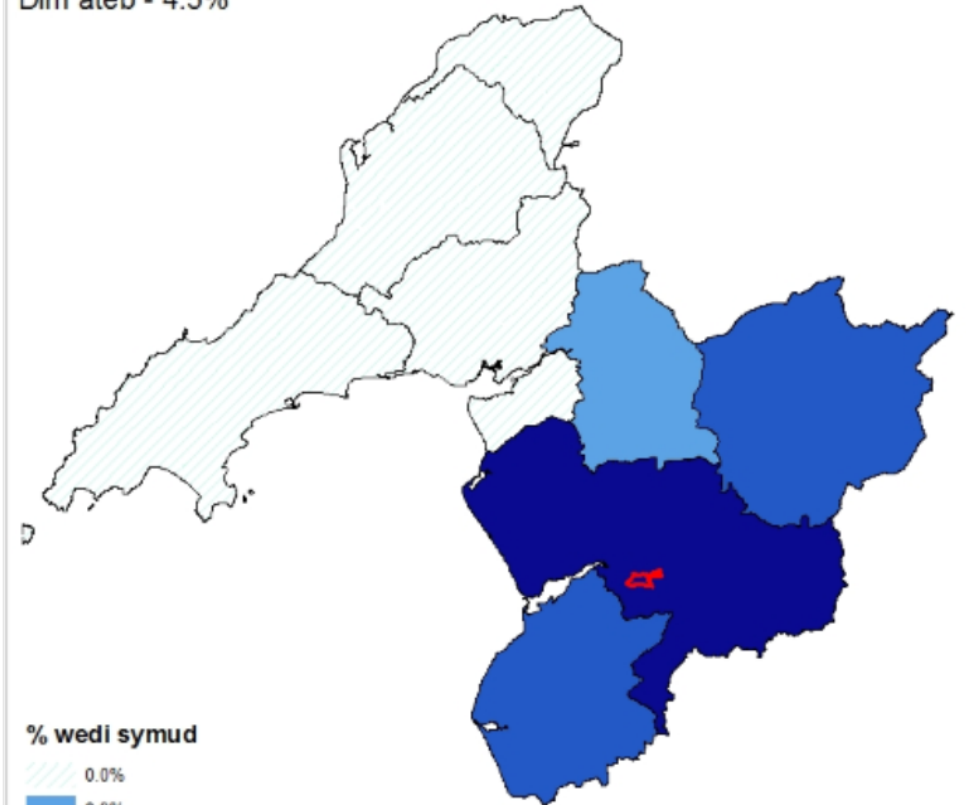

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

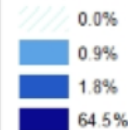
- Lefel uwch na'r cyffredin o fudo o rannau eraill o Gymru (8.2%, Gwynedd: 3.8%) a'r DU (21.8%, Gwynedd: 17.7%).
- Lefel is na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf (13.6%, Gwynedd: 21.7%)
- Y nifer o dai gwyliau'n agos at y cyfartaledd.
- Canran ychydig yn is na'r cyfartaledd yn gallu siarad (66.8%, Gwynedd: 71.5%), deall, darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Canran is na'r cyfartaledd yn nodi bod y Gymraeg yn bwysig iawn iddynt (50.2%, Gwynedd: 62.5%).
- Roedd prif iaith y cartref yn Saesneg mewn lefel uchel o achosion (67.3%, Gwynedd: 49.3%), a lefel is na'r cyffredin yn defnyddio'r Gymraeg bob dydd y tu allan i'r gwaith; roedd y Gymraeg yn brif iaith gwaith i lai na'r cyffredin o'r trigolion (17.8%, Gwynedd: 28.1%).
- Nododd mwy na'r cyffredin eu bod yn Brydeinwyr (16.1%, Gwynedd: 13.6%).
- Lefel uwch na'r cyffredin o symud yno oherwydd swydd (13.6%), ac is na'r cyffredin o symud oherwydd newid teuluol (11.8%) a chyfle i adeiladu (1.8%).
- Mwy na'r cyffredin o dai teras (35.5%, Gwynedd: 30.0%), a lefel eithaf uchel o rentu gan gymdeithas tai (16.4%, Gwynedd: 9.3%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward De Dolgellau

Gweddill Cymru - 10.9%
Gweddill y Deyrnas Unedig - 14.5%
Tramor - 0.9%
Dim ateb - 4.5%

% wedi symud

1:500,000

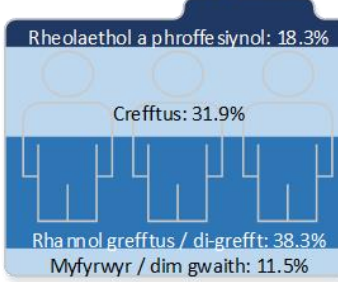
Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawffraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Diffwys a Maenofferen

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth: **1,126**
 Nifer aelwydydd: **584**
 Maint cyfartalog aelwydydd: **1.9**
 (Maint cyfartalog aelwydydd Gwynedd: 2.2)

Dosbarth economaidd-gymdeithasol

Gallu siarad Cymraeg (2011)
 Diffwys a Maenofferen: 79.3%
 (Gwynedd: 65.4% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
 Diffwys a Maenofferen: 83.8%
 (Gwynedd: 69.0% / Cymru: 20.8%)

Gwerthiannau tai blyneddol cyfartalog 2001-11:

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:

£18,355

Canolrif prisiau tai:

£70,750

Cymhareb fforddiadwyedd (canolrif pris tai ÷ incwm):

3.9

(Cymhareb Gwynedd: 6.1)

Pris tai chwarterel isaf:

£60,250

Incwm angenrheidiol i fforddio tŷ chwarterel isaf (1/3.5 o'r pris):

£17,214

Prisiwyd allan o'r farchnad (canran ag incwm llai na hyn):

47.2%

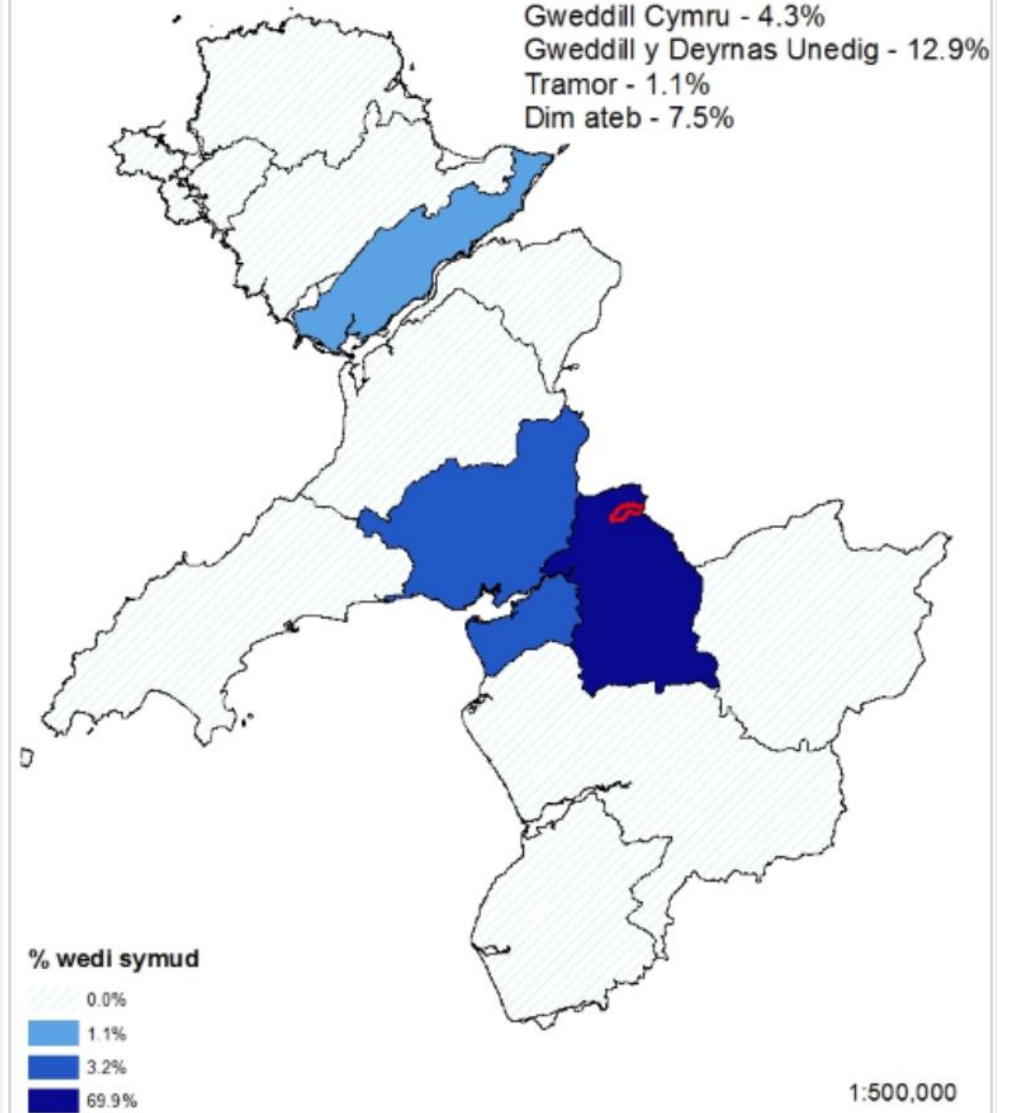
(Canran Gwynedd: 58.1%)

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Mwy na'r cyffredin wedi mudo o le arall yng ngogledd Cymru (7.5%, Gwynedd: 3.8%).
- Lefel debyg i'r cyfartaledd o brynwyr tro cyntaf a thai gwyliau.
- Canran ychydig yn uwch na'r cyffredin yn gallu siarad Cymraeg (72.6%, Gwynedd: 71.5%), canran is na'r cyffredin yn deall yr iaith, a chanran sylweddol uwch na'r cyffredin yn gallu darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Mwy na'r cyffredin yn ystyried y Gymraeg yn bwysig iawn (68.2%, Gwynedd: 62.5%).
- Lefel uchel o gartrefi â'r Gymraeg yn brif iaith (71.0%, Gwynedd: 58.0%), a lefel uchel yn defnyddio'r Gymraeg bob dydd y tu allan i'r gwaith; llawer â'r Gymraeg-yn-bennaf yn brif iaith gwaith (31.5%, Gwynedd: 20.4%), ar draul Cymraeg yn unig.
- Ychydig yn fwy nag arfer wedi nodi eu bod yn Seisnig (9.5%, Gwynedd: 5.5%).
- Lefel uwch na'r cyffredin wedi symud yno i gael eiddo mwy (26.9%) a'r cyfleusterau cymunedol (10.8%); lefel is na'r cyffredin o symud oherwydd swydd (3.2%), newidiadau teuluol (11.8%), teulu a ffrindiau (6.5%) a chyfle i adeiladu (2.2%).
- Lefel uchel iawn o dai teras (68.8%, Gwynedd: 30.0%) a mwy na'r cyffredin o berchnogaeth heb forgais (50.5%, Gwynedd: 42.6%) a rhentu preifat (15.1%, Gwynedd: 8.4%).

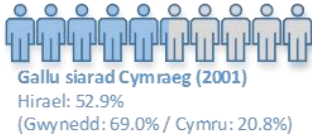
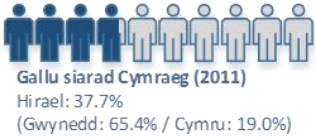
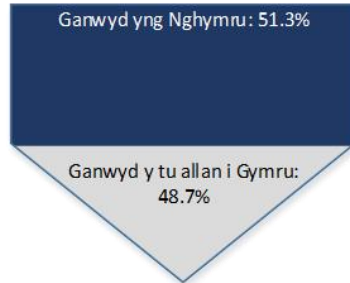
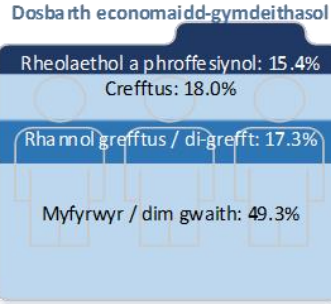
Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Diffwys a Maenofferen

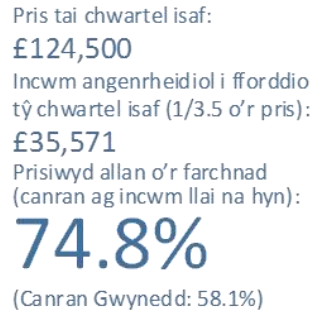
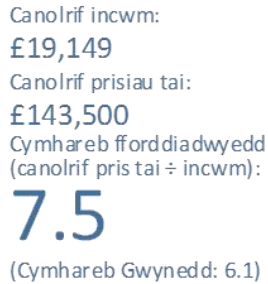
Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
 © Hawftraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Hirael

Data Cyfrifiad 2011

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

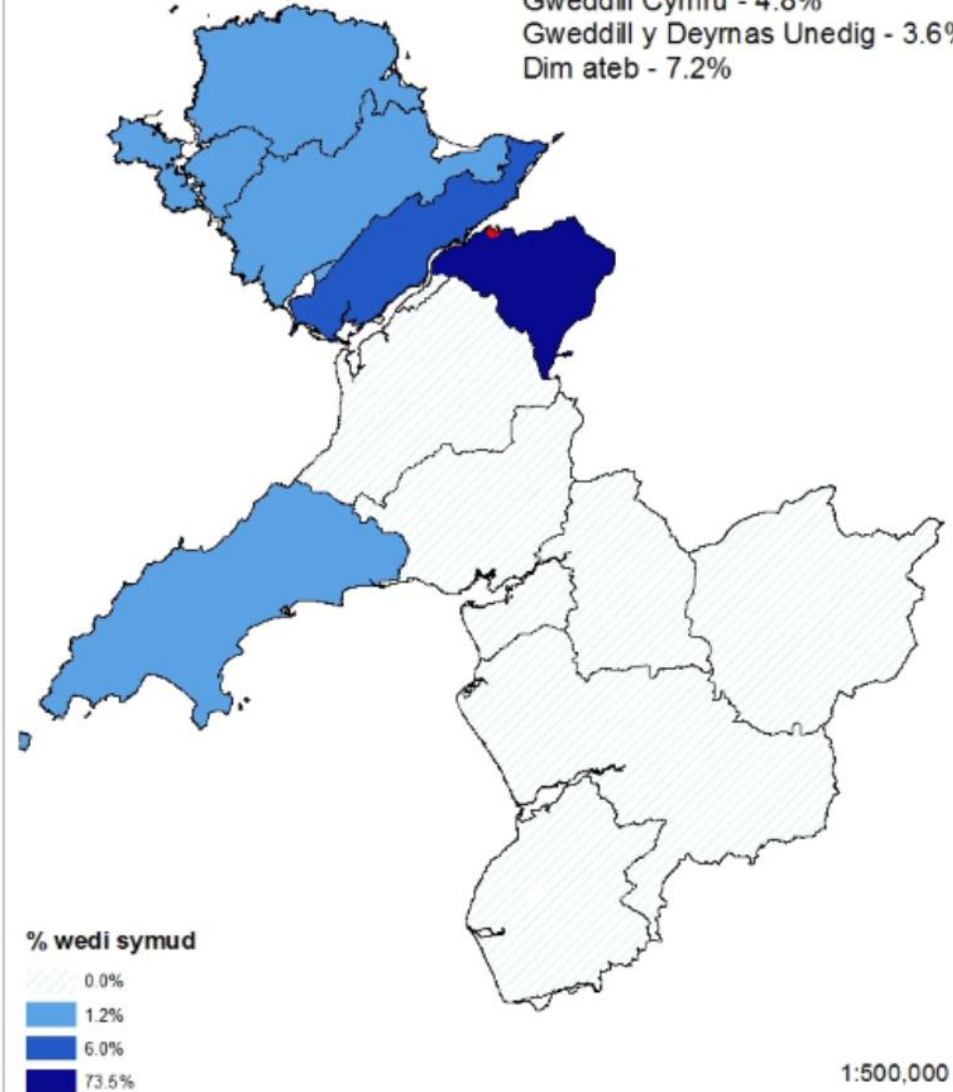

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Lefel is na'r cyffredin o fudo o rannau eraill o'r DU (10.8%, Gwynedd: 17.7%).
- Lefel uchel iawn o brynwyr tro cyntaf (39.8%, Gwynedd: 21.7%)
- Lefel isel o dai gwyliau.
- Canran isel yn gallu siarad (46.7%, Gwynedd: 71.5%), darllen ac ysgrifennu yn Gymraeg; mwy'n deall yr iaith nag yn ei siarad.
- Canran isel yn gweld yr iaith yn bwysig iawn, a chanran uchel yn ei gweld yn hollol ddibwys (10.0%, Gwynedd: 3.5%).
- Lefel uchel iawn o'r cartrefi â Saesneg yn brif iaith (85.5%, Gwynedd: 49.3%); lefel isel yn defnyddio'r iaith bob dydd y tu allan i'r gwaith; lefel isel iawn â'r Gymraeg yn brif iaith gwaith (3.2%, Gwynedd: 28.1%).
- Llai na'r cyffredin o hunaniaeth genedlaethol Gymreig (41.1%, Gwynedd: 64.0%), a lefel uchel o 'arall' (6.7%, Gwynedd: 2.3%).
- Lefel uchel wedi symud yno i sefydlu cartref cyntaf (24.1%); lefel isel ar gyfer y rhan fwyaf o'r rhesymau eraill, gan gynnwys adeiladu (0.0%) a hoffi'r ardal (8.4%).
- Lefel isel o dai ar wahân (3.6%, Gwynedd: 36.9%) a lefel uchel o dai teras (51.8%, Gwynedd: 30.0%); lefel uchel o rentu (15.7% yn breifat, Gwynedd: 9.3% / 20.5% yn gymdeithasol, Gwynedd: 8.4%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Hirael

Gweddill Cymru - 4.8%
Gweddill y Deyrnas Unedig - 3.6%
Dim ateb - 7.2%

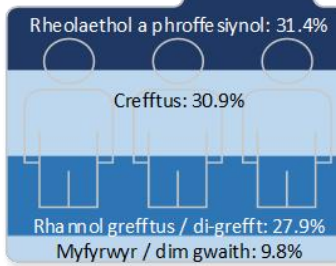
Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawffrwynt y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Llanrug

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth:
1,916
Nifer aelwydydd:
756
Maint cyfartalog aelwydydd:
2.5
(Maint cyfartalog aelwydydd Gwynedd: 2.2)

Dosbarth economaidd-gymdeithasol

Ganwyd yng Nghymru: 87.2%

Ganwyd y tu allan i Gymru: 12.8%

Gallu siarad Cymraeg (2011)
Llanrug: 87.8%
(Gwynedd: 65.4% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
Llanrug: 86.7%
(Gwynedd: 69.0% / Cymru: 20.8%)

Gwerthiannau tai
blynyddol cyfartalog 2001-11:
35.3

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:
£27,923
Canolrif prisiau tai:
£131,500
Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):
4.7
(Cymhareb Gwynedd: 6.1)

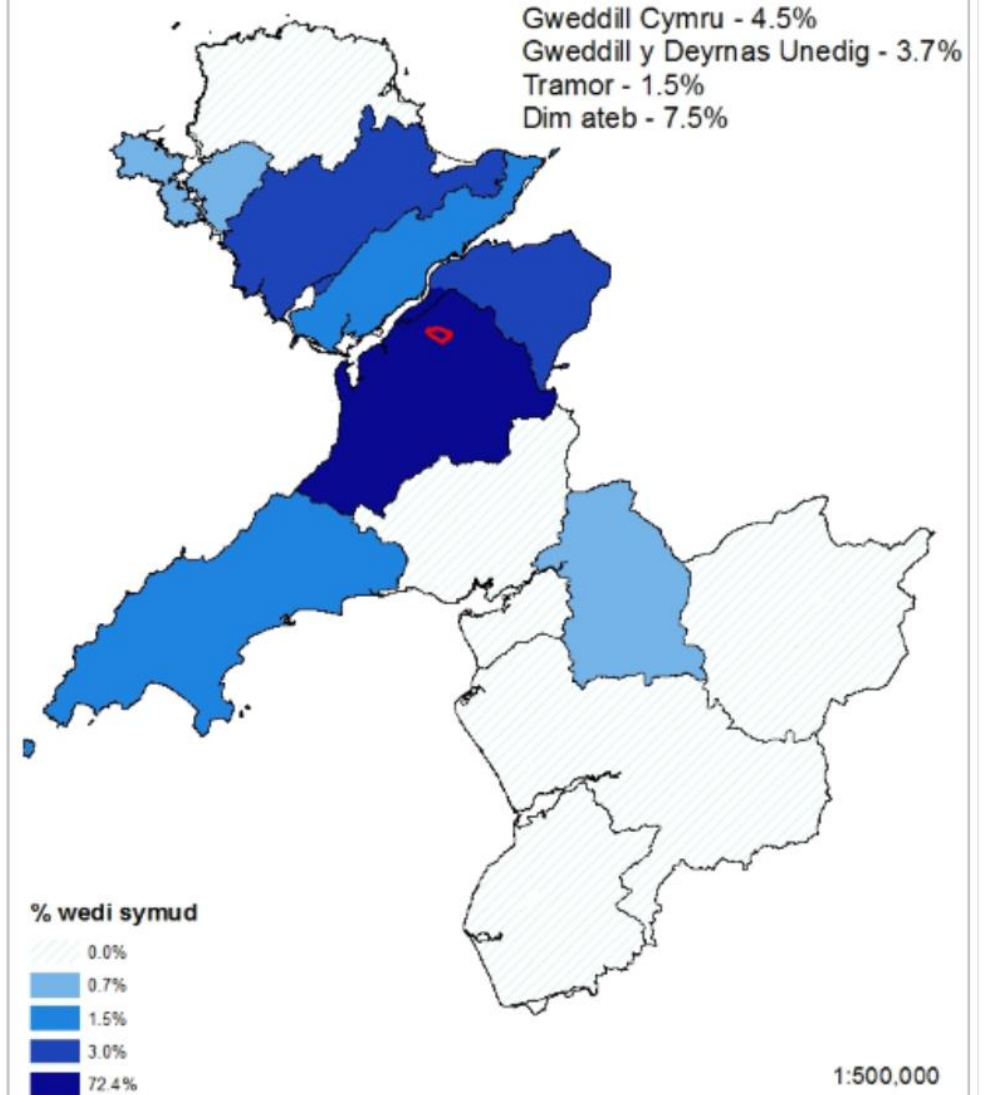
Pris tai chwarter isaf:
£76,875
Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):
£21,964
Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):
40.5%
(Canran Gwynedd: 58.1%)

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Lefel uchel o fudo o lefydd eraill yng Ngwynedd (80.6%, Gwynedd: 63.1%), ac isel o fewnfudo o ardaloedd eraill o'r DU (5.2%, Gwynedd: 17.7%).
- Lefel ychydig yn uwch na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf (28.4%, Gwynedd: 21.7%).
- Lefel isel iawn o dai gwyliau (0.0%, Gwynedd: 6.3%).
- Canran lawer uwch nag arfer yn gallu siarad (92.2%, Gwynedd: 71.5%), deall, darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Canran uchel iawn yn nodi bod y Gymraeg yn bwysig iawn iddynt (84.2%, Gwynedd: 62.5%).
- Lefel uchel iawn â'r Gymraeg yn brif iaith yr eiddo (88.8%, Gwynedd: 58.0%); lefel uchel o ddefnydd o'r Gymraeg bob dydd y tu allan i'r gwaith; Cymraeg oedd prif iaith gwaith canran uchel iawn o'r preswylwyr (41.2%, Gwynedd: 28.1%).
- Canran uchel iawn â hunaniaeth genedlaethol Gymreig (88.2%, Gwynedd: 64.0%).
- Lefel uchel wedi symud yno er mwyn cael eiddo mwy (23.9%) a lefel isel am eu bod yn hoffi'r ardal (9.7%).
- Mwy o semis (35.1%, Gwynedd: 20.8%) a llai o dai teras (20.1%, Gwynedd: 30.0%) a fflatiau (1.5%, Gwynedd: 7.4%) na'r cyffredin; lefel uwch na'r cyffredin o berchnogaeth gyda morgais (48.5%, Gwynedd: 34.8%) a llai na'r cyffredin o rentu.

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Llanrug

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawffrwynt y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

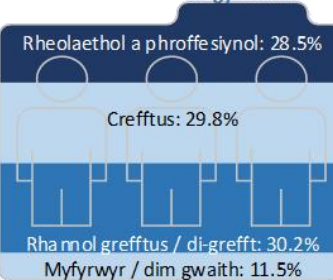

Proffil ward Cyngar

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth:
2,049
Nifer aelwydydd:
891
Maint cyfartalog aelwydydd:
2.3
(Maint cyfartalog aelwydydd Môn: 2.3)

Dosbarth economaidd-gymdeithasol

Ganwyd yng Nghymru: 82.9%

Ganwyd y tu allan i Gymru: 17.1%

Gallu siarad Cymraeg (2011)
Cyngar: 80.8%
(Môn: 57.2% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
Cyngar: 84.7%
(Môn: 60.1% / Cymru: 20.8%)

Gwerthiannau tai
blyneddol cyfartalog 2001-11:
35.1

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:
£24,638
Canolrif prisiau tai:
£167,500
Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):
6.8
(Cymhareb Môn: 6.3)

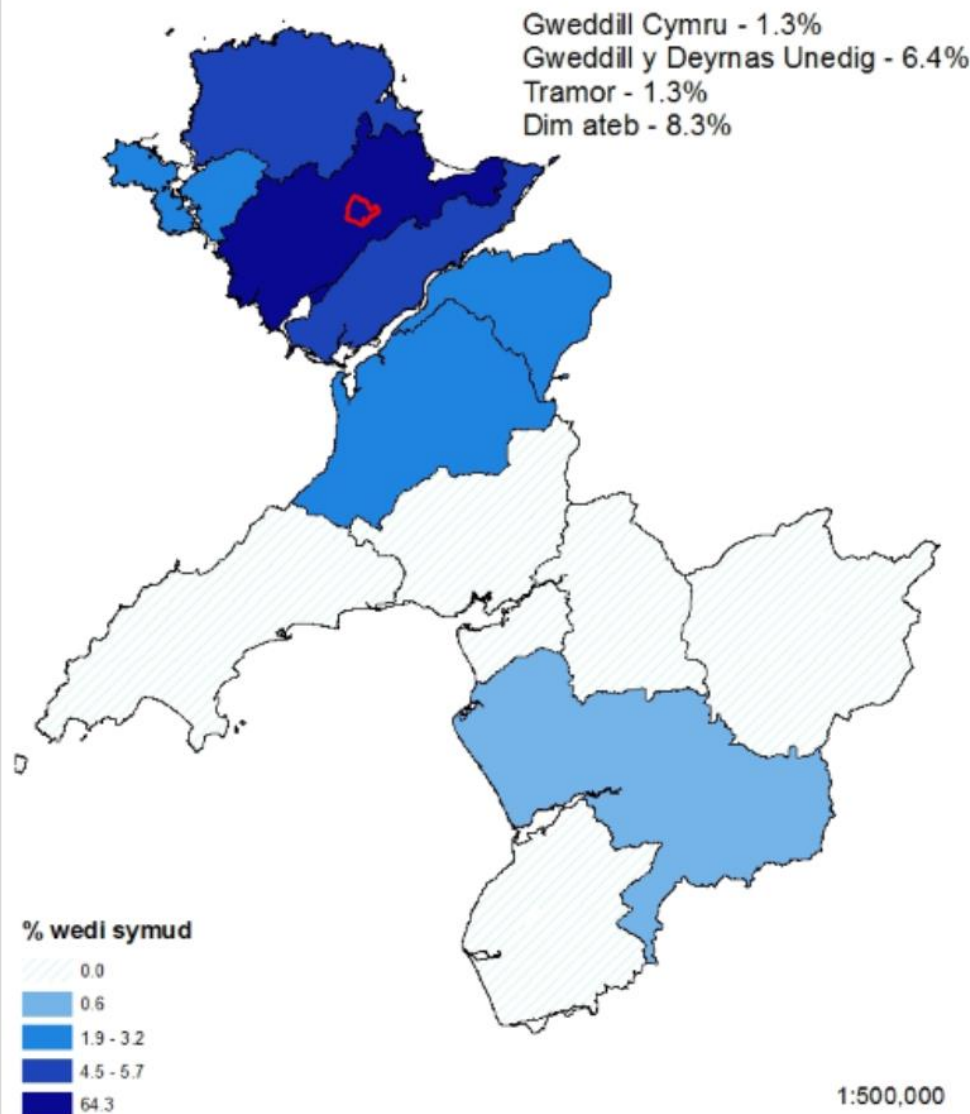
Pris tai chwarter isaf:
£128,500
Incwm angenrheidiol i fforddio tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):
£36,714
Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):
66.4%
(Canran Môn: 68.2%)

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Lefel uchel wedi symud o rannau eraill o Fôn (80.3%, Môn: 69.3%), a lefel isel o fewnfudo o ardaloedd eraill o'r DU (6.4%, Môn: 15.9%).
- Canran ychydig yn uwch na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf (28.0%, Môn: 23.4%).
- Lefel isel iawn o dai gwyliau (0.0%, Môn: 3.2%).
- Canran sylweddol uwch na'r cyffredin yn gallu siarad (83.0%, Môn: 67.5%), deall, darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Canran uwch na'r cyffredin yn nodi bod y Gymraeg yn bwysig iawn iddynt (74.2%, Môn: 57.6%).
- Lefel uchel â'r Gymraeg yn brif iaith yr eiddo (76.4%, Môn: 51.2%); lefel uwch na'r cyffredin o ddefnydd o'r Gymraeg bob dydd y tu allan i'r gwaith; a mwy na'r cyffredin â'r Gymraeg yn brif iaith gwaith iddynt (30.4%, Môn: 19.5%).
- Canran uchel â hunaniaeth genedlaethol Gymreig (74.3%, Môn: 59.5%).
- Lefel uchel wedi symud yno er mwyn cael cyfle i adeiladu cartref (10.2%), a lefel isel am eu bod yn hoffi'r ardal (9.6%).
- Lefel uwch na'r cyffredin o dai ar wahân (47.8%, Môn: 42.0%); mwy na'r cyffredin o berchnogaeth gyda morgais (36.9%, Môn: 32.3%); llai o berchnogaeth heb forgais (38.2%, Môn: 45.2%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Cyngar

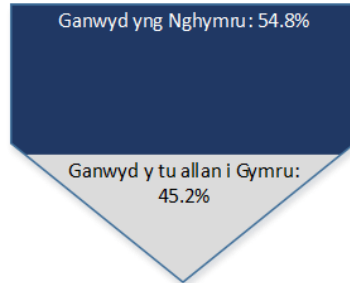
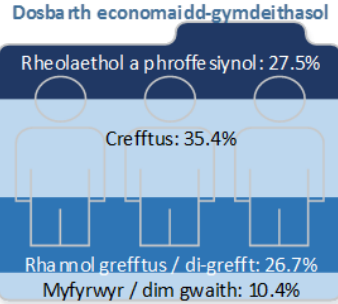

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Llanbadrig

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth:
1,357
Nifer aelwydydd:
646
Maint cyfartalog aelwydydd:
2.1
(Maint cyfartalog aelwydydd Môn: 2.3)

Gallu siarad Cymraeg (2011)
Llanbadrig: 52.4%
(Môn: 57.2% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
Llanbadrig: 54.4%
(Môn: 60.1% / Cymru: 20.8%)

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:
£22,176
Canolrif prisiau tai:
£165,000
Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):
7.4
(Cymhareb Môn: 6.3)

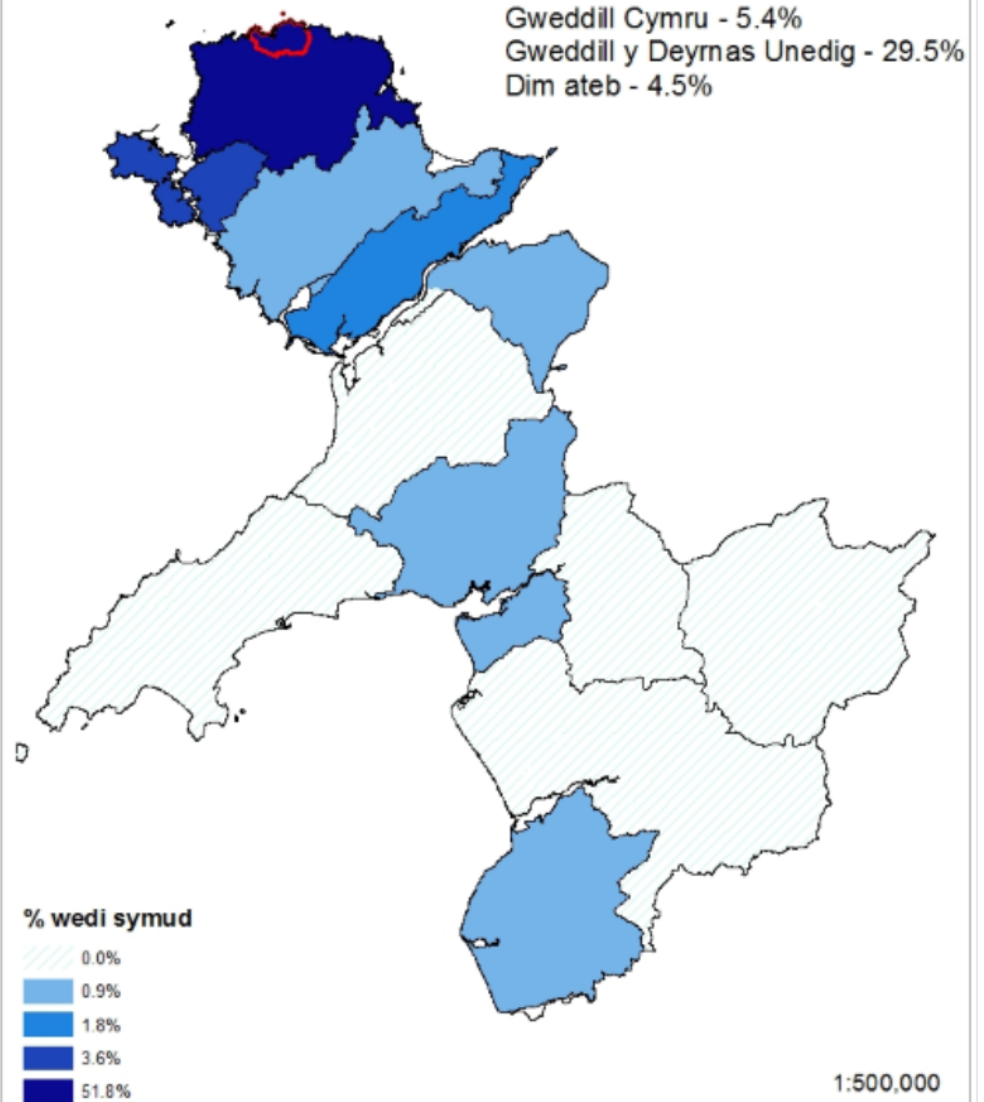
Pris tai chwarterel isaf:
£135,000
Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarterel isaf (1/3.5 o'r pris):
£38,571
Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):
74.5%
(Canran Môn: 68.2%)

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Lefel uchel o fewnfudo o rannau eraill o'r DU (40.2%, Môn: 15.9%).
- Llai na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf (17.0%, Môn: 23.4%).
- Lefel uwch nag arfer o dai gwyliau (7.1%, Môn: 3.2%).
- Canran is na'r cyffredin â phob math o allu yn Gymraeg, gan gynnwys siarad (44.5%, Môn: 67.5%).
- Canran uchel ddim yn teimlo'n gryf am y Gymraeg (32.1%, Môn: 15.7%).
- Saesneg yw prif iaith canran uchel o'r eiddo (73.2%, Môn: 56.4%); lefelau is na'r cyffredin yn defnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r gwaith; llai na'r cyffredin â'r Gymraeg yn brif iaith gwaith iddynt (13.2%, Môn: 19.5%).
- Canran isel â hunaniaeth genedlaethol Gymreig (29.2%, Môn: 59.5%), a chanran uchel yn Saeson neu'n Brydeinwyr.
- Symudodd lefel uchel yno er mwyn ymddeol (17.9%) ac am eu bod yn hoffi'r ardal (21.4%); lefel isel oedd angen eiddo mwy (11.6%).
- Lefel uchel iawn o dai ar wahân (60.7%, Môn: 42.0%), a lefel uchel iawn o berchnogaeth heb forgais (58.0%, Môn: 45.2%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Llanbadrig

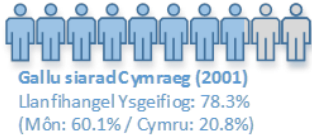
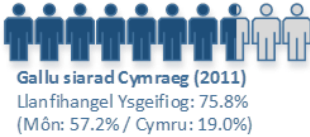
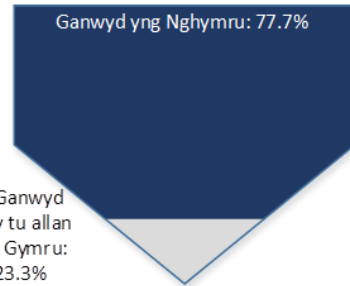
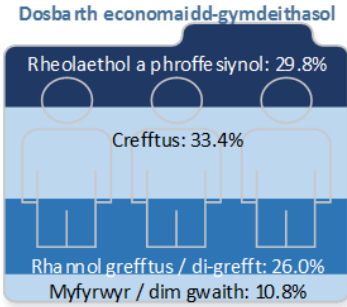

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Llanfihangel Ysgeifiog

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth:
2,016
Nifer aelwydydd:
859
Maint cyfartalog aelwydydd:
2.3
(Maint cyfartalog aelwydydd Môn: 2.3)

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

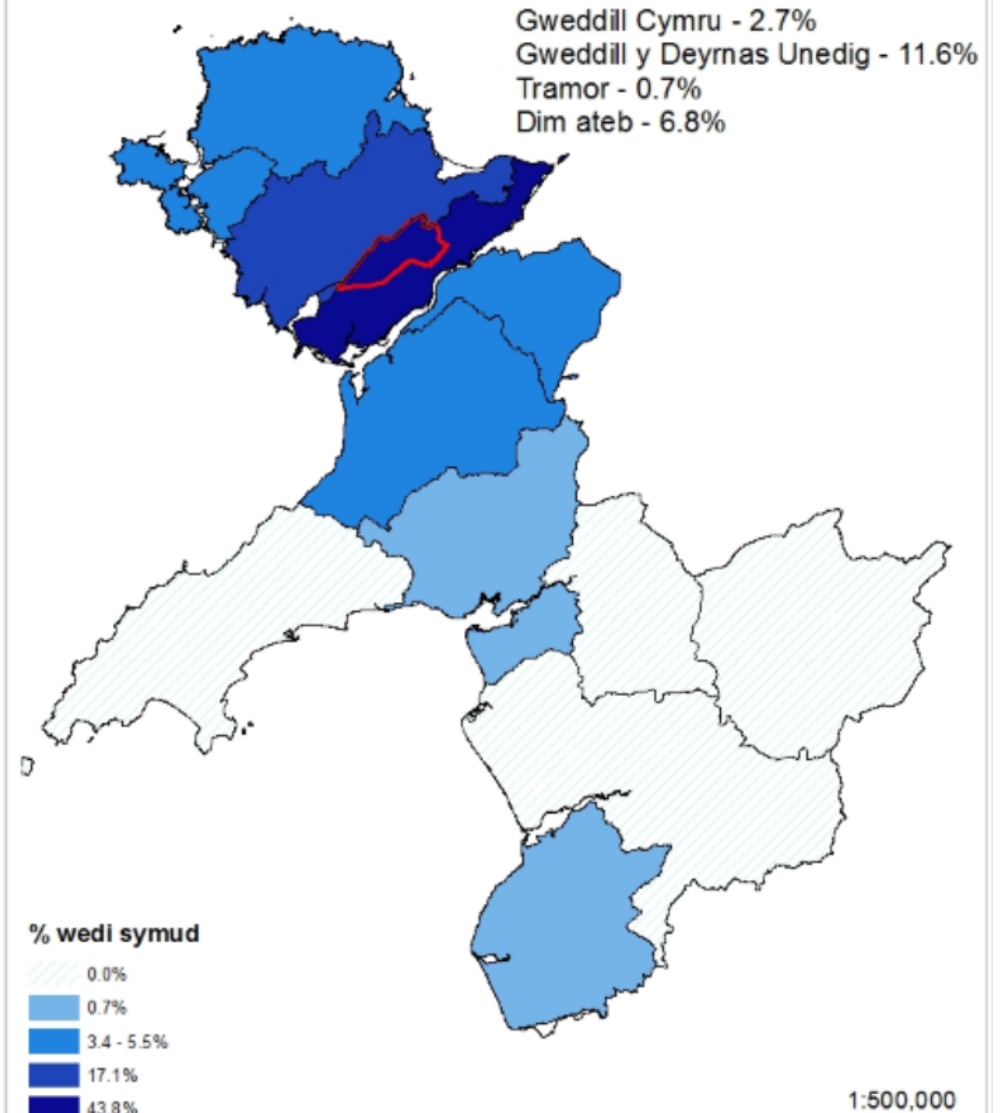
Canolrif incwm:
£27,535
Canolrif prisiau tai:
£120,000
Cymhareb fforddiadwyedd
(canolrif pris tai ÷ incwm):
4.4
(Cymhareb Môn: 6.3)

Pris tai chwarterel isaf:
£102,750
Incwm angenrheidiol i fforddio
tŷ chwarterel isaf (1/3.5 o'r pris):
£29,357
Prisiwyd allan o'r farchnad
(canran ag incwm llai na hyn):
52.8%
(Canran Môn: 68.2%)

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

- Lefelau mewn fudo'n cyd-fynd yn fras â'r patrwm cyffredinol.
- Mwy na'r cyffredin o brynwyr tro cyntaf (30.8%, Môn: 23.4%), a llai na'r cyffredin o dai gwyliau (1.4%, Môn: 3.2%).
- Canran lawer yn uwch na'r cyffredin yn siarad (80.5%, Môn: 67.5%), deall, darllen ac ysgrifennu Cymraeg.
- Canran uwch na'r cyffredin yn nodi bod y Gymraeg yn bwysig iawn iddynt (68.7%, Môn: 57.6%).
- Lefel gymharol uchel â'r Gymraeg yn brif iaith yr eiddo (67.1%, Môn: 51.2%); lefel uwch na'r cyffredin o ddefnydd o'r Gymraeg y tu allan i'r gwaith, yn enwedig yn y cartref, er bod ychydig yn llai na'r cyffredin o'r trigolion â'r Gymraeg yn brif iaith gwaith iddynt (19.6%, Môn: 19.5%).
- Canran uwch na'r cyffredin â hunaniaeth genedlaethol Gymreig (67.4%, Môn: 59.5%).
- Lefel uchel wedi symud yno oherwydd newid teuluol (22.6%) ac er mwyn sefydlu cartref cyntaf (20.5%).
- Lefel uwch na'r cyffredin o semis (34.9%, Môn: 25.7%), lefel isel o fflatiau (0.7%, Môn: 7.6%); daliadaeth yn cyd-fynd â'r patrwm cyffredinol.

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Llanfihangel Ysgeifiog

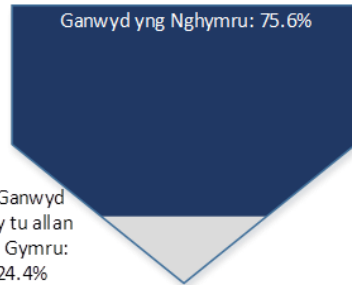
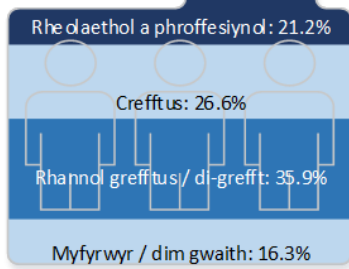
Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, A'dran Strategol a Gwella
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387

Proffil ward Porthyfelin

Data Cyfrifiad 2011

Poblogaeth:
2,266
Nifer aelwydydd:
1,040
Maint cyfartalog aelwydydd:
2.2
(Maint cyfartalog aelwydydd Môn: 2.3)

Dosbarth economaidd-gymdeithasol

Gallu siarad Cymraeg (2011)
Porthyfelin: 39.7%
(Môn: 57.2% / Cymru: 19.0%)

Gallu siarad Cymraeg (2001)
Porthyfelin: 45.7%
(Môn: 60.1% / Cymru: 20.8%)

Data CACI Paycheck / y Gofrestrfa Tir (2012)

Canolrif incwm:

£18,943

Canolrif prisiau tai:

£117,500

Cymhareb fforddiadwyedd (canolrif pris tai ÷ incwm):

6.2

(Cymhareb Môn: 6.3)

Pris tai chwarter isaf:

£83,875

Incwm angenrheidiol i fforddio tŷ chwarter isaf (1/3.5 o'r pris):

£23,964

Prisiwyd allan o'r farchnad (canran ag incwm llai na hyn):

59.4%

(Canran Môn: 68.2%)

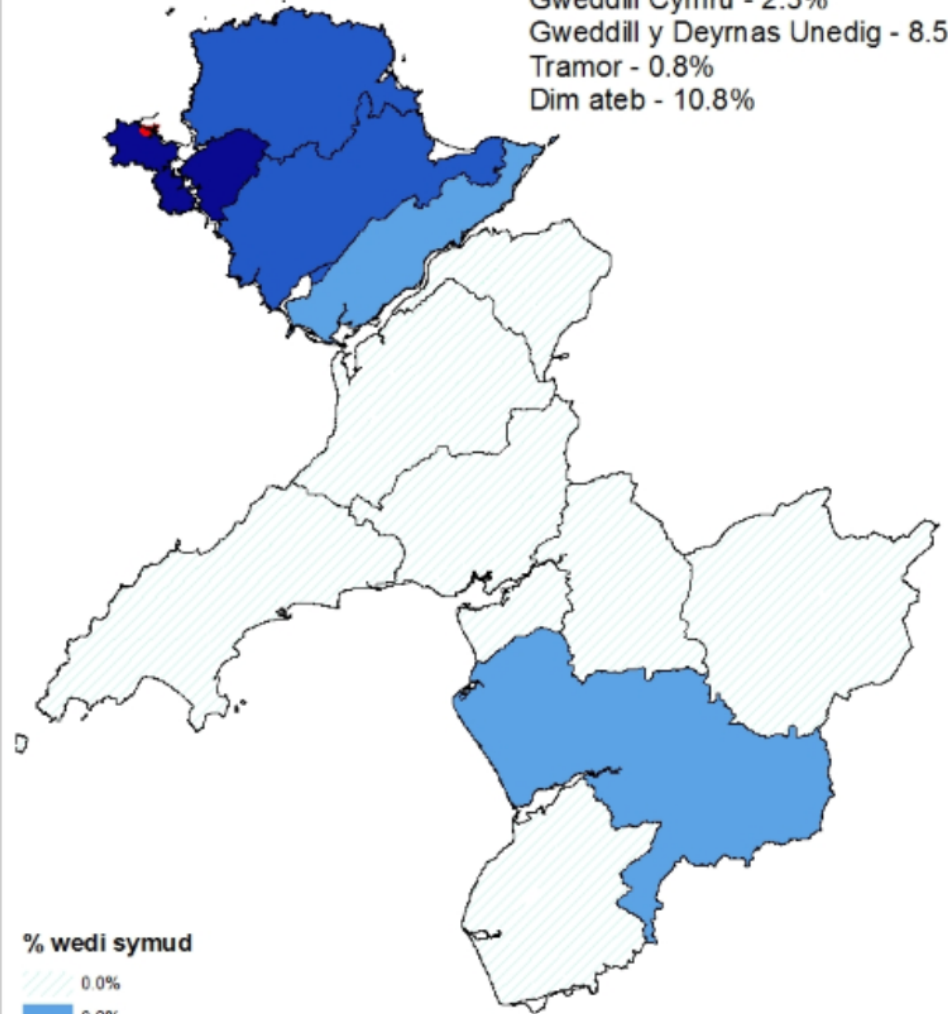

Data Arolwg Tai ac Iaith 2013

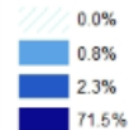
- Lefel is na'r cyffredin o fudo o rannau eraill o'r DU (8.5%, Môn: 15.9%).
- Lefel gyffredin o brynwyr tro cyntaf.
- Lefel isel iawn o dai gwyliau (0.0%, Môn: 3.2%).
- Canran isel yn gallu siarad (44.7%, Môn: 67.5%), darllen ac ysgrifennu yn Gymraeg, gyda mwy yn deall yr iaith nag yn ei siarad.
- Canran isel yn gweld yr iaith yn bwysig iawn, a chanran uchel yn ei gweld yn hollol ddibwys (9.3%, Môn: 5.0%).
- Lefel uchel iawn o'r cartrefi â Saesneg yn brif iaith (88.5%, Môn: 56.4%); lefel isel yn defnyddio'r iaith bob dydd y tu allan i'r gwaith; lefel isel iawn â'r Gymraeg yn brif iaith gwaith (2.8%, Môn: 19.5%).
- Ychydig yn llai nag arfer o hunaniaeth genedlaethol Gymreig (56.6%, Môn: 59.6%).
- Lefel isel wedi symud yno oherwydd newid teuluol (11.5%) / adeiladu cartref (0.0%).
- Lefel isel o dai ar wahân (9.2%, Môn: 42.0%), a mwy na'r cyffredin o semis (31.5%, Môn: 25.7%), tai teras (36.9%, Môn: 21.8%) a fflatiau yn enwedig (20.0%, Môn: 7.6%); lefel uchel o berchnogaeth heb forgais (53.1%, Môn: 45.2%), lefel uwch na'r cyffredin o rentu gan gymdeithas tai (16.9%, Môn: 11.2%), a lefel isel o berchnogaeth gyda morgais (16.2%, Môn: 32.3%).

Patrwm mudo ymatebwyr sydd wedi symud i ward Porthyfelin

Gweddill Cymru - 2.3%
Gweddill y Deyrnas Unedig - 8.5%
Tramor - 0.8%
Dim ateb - 10.8%

% wedi symud

1:500,000

Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Strategol a Gwella
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2014 Arolwg Ordians 100023387